ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 100, Ocak 2020, s. 122-135

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39424>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
22.10.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.01.2020

Dr. Öğr. Üyesi Hafize PEKTAŞ

Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü
hfzpkt@hotmail.com

Seda ŞAKİR

seda014634@hotmail.com

14. ve 15. İSTANBUL BİENALLERİNDEKİ KOLAJ ve ASAMBLAJ UYGULAMALARI

Öz

20. yüzyıl başlarında ortaya çıkan Georges Braque ve Pablo Picasso'nun öncülüğünü yaptığı Kübizm akımıyla birlikte Kolaj tekniği ortaya çıkmıştır. Kolaj tekniği elde bulunan her tür malzemeyi yüzey üzerine yapıştırma ile elde edilir. Asamblaj tekniği ise Marcel Duchamp ve Kurt Schwitters gibi sanatçıların eserlerinde ortaya çıkan, bir teknik olarak birçok malzemenin bir arada kullanıldığı sanat eserini tanımlamaktadır. Çağdaş sanat akımları ve bunun beraberinde gelen teknikler birçok değişim ve gelişime uğrayarak dünya sanatında yer edinmiştir. Bu gelişim süreci içerisinde Bienaller çağdaş sanatın sergileme geleneği olarak ortaya çıkmıştır. Bienallerin gelişim sürecine bakıldığında geçmişten bugüne kadar sayıları hızla artmış ve birtakım değişimler yaşamıştır. Kolaj ve asamblaj teknikleri, resim sanatının kapsamını genişleterek, sadece resim değil, mimari ve heykel çalışmaları içerisinde de ele alınabilecek yeni sorunsallara konu olmaya devam etmektedir. Resim sanatında artık malzemenin altında yatan kavramın önemli olduğu, sanata düşüncenin yön verdiği görülmüş, malzemenin yönlendirdiği el becerisine dayalı sanat yapmak yerine düşüncenin sanatı yönlendirdiği hatta tuval resminde bile düşünsel alt yapı arandığı bir dönem yaşanmaktadır. Bu araştırmada 14. ve 15. İstanbul bienallerin-

deki kolaj ve asamblaj çalışan sanatçıların eserleri incelenmiş, analizleri yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Çağdaş Sanat, Kolaj, Asamblaj, Bienal, İstanbul Bienali.

COLLAGES AND ASSEMBLAGES IN 14 TH AND 15 TH ISTANBUL BIENNIALS

Abstract

Along with the Cubism art movement led by Georges Braque and Pablo Picasso, which emerged at the beginning of the 20th century, Collage technique emerged. The collage technique is obtained by pasting all kinds of materials on the surface. Assemblage technique, on the other hand, was emerged in the works of artists such as Marcel Duchamp and Kurt Schwitters, and as the art term, it refers to a three-dimensional work in which many materials are brought together. Contemporary art movements and the accompanying techniques have gained a place in world art by being undergone many changes and developments. During this development process, biennials emerged as a tradition of exhibiting contemporary art. Looking at the development process of biennials, their numbers have increased rapidly and undergone some changes from the past to the present. Collage and assemblage techniques continue to be the subject of new problems that can be handled not only in painting but also in architectural and sculpture studies by expanding the scope of painting. In the art of painting, it is seen that the concept underlying the material is important and the thought is guided by the art, and instead of making art based on the skill of the hand, the idea directs the art, even in the canvas painting, it is experienced in a period when the intellectual infrastructure is sought. In this research, the works of artists working in collage and assemblage in 14th and 15th Istanbul biennials were examined and their analyzes were made.

Keywords: Contemporary Art, Collage, Assemblage, Biennial, İstanbul

GİRİŞ

Makale konusu; "14. ve 15. İstanbul Bienallerindeki Kolaj ve Asamblaj Uygulamaları" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı; 14.ve 15. İstanbul Bienallerinde yer alan Kolaj ve Asamblaj uygulamaları yapan on sanatçının eserlerini analiz ederek düşünsel alt yapısını ve uygulanan teknikleri ortaya koymaktır. Bu araştırma Bienallere katılan on sanatçı ile sınırlandırılmıştır. Makale kapsamına alınan sanatçıların eserlerinin incelenmesi, kolaj ve asamblaj tekniklerinin ortaya çıkışından bu yana dünya sanatına getirdiği bakış açısının ortaya konulması resim sanatı literatürüne sağlayacağı katkı bakımından önemli bulunmuştur.

Kelime anlamı olarak Kolaj; Fransızca yapıştırmak anlamına gelen "coller" kelimesinden türetilmiştir. Kolaj elde bulunan her tür malzemeyi yüzey üzerine yapıştırma ile elde edilmektedir. "Örneğin; gazete kâğıdı, kumaş, duvar kâğıtları, afişler, fotoğraflar vb. hazır malzemelerin bir pano ya da tuval düzlemine uygulanmasıyla oluşturulan bir yöntemdir" (Eczacıbaşı 2, 2008: 890). Kolaj, birbirleriyle ilişkisiz, hatta aykırı olan bazı

yapıların, malzemelerin bir araya getirilip alışımlışın dışında bir anlayışla sunularak izleyicide şaşkınlık etkisi yaratır (Öztürk, 2011: 3).

Resim-1: Kurt Schwitters, "Difficult (Zor)", 1942-3, KT.

Plastik sanatlarda estetik anlamda Kolajı ilk olarak Kübistler kullanmıştır. Öncü Kübistler, bu teknikleri kullanarak sanatın üstündeki gizem perdesini yırtma, sanatı yeniden dünyevileştirme arayışı içinde olmuşlardır (Smith, Akt: Öztürk, 2011: 9).

Artık sanatçılar için gerçek nesnenin benzerini yapmak bir amaç olmaktan çıkarak, sanatçı neyi anlatmak istiyorsa o duygunun, düşüncenin ifade bulduğu nesneler malzeme yerine geçmiştir. Modernizm ile birlikte nesneye karşı böylesi yönelişin ilk izleri Kübizimde görülmektedir. Dolayısıyla böylesi bir durum sanatın giderek doğacı bir anlayıştan uzaklaşması ve sonucunda sanatçının düşünce özgürlüğüne kavuşmasına yol açmıştır.

Resim-2: Pablo Picasso "Şişe, Bardak ve Keman" 1912-13 KT.

Fransız ressam Georges Braque ve İspanyol ressam Pablo Picasso, bir devrimsel harekette bulunarak Kolaj tekniğini kullanmışlardır. Bundan sonra Kolaj tekniği ile yapılan çalışmalar bir tasarım değil, bir somut obje olarak yapılmıştır. Yeni teknikler Kübizm 'in gelişmesiyle birlikte yayılmış, daha sonra Dadaizm, Sürrealizm, Pop-Art ve son yıllarda ortaya çıkan yeni sanat akımları tarafından kullanılmış ve böylece sanat kendini sınırsız tam bir özgürlüğün içinde bulmuştur (Erdoğan, 2007: 12).

"Asamblaj diğer adıyla 'birleştirme', çeşitli öğelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan üç boyutlu sanat yapıtı anlamına gelmektedir" (Eczacıbaşı 1, 2008: 142). Asamblaj tekniği kolaj da olduğu gibi sanatçıların farklı anlatım arayışlarının sonucunda uygulanmaya başlanmıştır. Geleneksel sanat eserinin meydana getirilmesinde uygulanan boyama, çizme resmetme ve yontma gibi eylemleri reddederek, sanat dışında farklı amaçlarla üre-

tilen sanayi ürünleri veya doğal malzemelerin çoğunlukla değiştirmeden yeni bir düzen içerisinde değerlendirilerek asamblaj oluşturulmaktadır (Güneş, 2013: 10-11).

Resim-3: Pablo Picasso, "Gitar" 1912, KT.

Picasso Asamblaj tekniğini bir akım içinde sanatsal amaçla tabaka metal ve tel kullanarak 1912 yılında yaptığı "Gitar" (Resim-3) adlı asamblajı ile ilk kullanan sanatçıdır. Sanatçının eserde kullandığı hurda teneke ve tel aslında sanatsal amaçlar için üretilmemiştir. Sanatçı malzemeleri kimliklerini kaybettirmeden kendi bağlamından alarak bir sanat eseri oluşturmak için bir araya getirmiştir (Güneş, 2013: 20).

Asamblaj ve Kolaj tekniği Kübizmde kullanıldığında, hiçbir estetik kaygısı olmadan arayış içinde olan bu sanatçılar, günlük kullanım eşyasının sanat objesini olmasını savunmadan, gelişigüzel bir şekilde kullanmışlardır. Kübizmin cesaretli, yenilikçi sanat anlayışından etkilenen Dadaizm, Sürrealizm, Pop Art ve Yeni Sanat akımlarında yer alan sanatçılar, yeni teknik ve malzemelerden yararlanarak çalışmalar da bulunuşlardır (Lyn-ton, Akt: Erdoğan, 2007: 24).

1. Bienal Nedir ve Önemi

Bienal sözcüğü ilk defa 1895'te telaffuz edilmiş olup iki yılda bir yapılan uluslararası sergi etkinlikleri haline gelmiştir. İlk başlangıcında plastik sanatlar için geçen bu kavram, günümüzde mimarlık, tasarım, grafik gibi birçok alanı da kapsamaktadır.

Tarihsel sürece bakıldığında Bienaller, uluslararası platformlarda sanatsal, kültürel ve ekonomik anlamda önemli yere sahiptir. Çağdaş sanat ortamları içinde ve uluslararası alanda önemli yerlere gelmek isteyen sanatçılar, ülkeler, Bienaller düzenleyerek ve Bienallere katılarak kültür ve sanat etkileşimlerinde bulunmuşlardır. Bu etkileşimlerde bulunurken ülkeler, sanatçılar, ulusal sanat anlayışlarını uluslararası bir düzeyde tanıtmak imkânı bulmuşlardır (Bek, Akt: Bozdoğan, 2009: 6).

İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın, Bienal sergileri, uzunca bir süre tarihi yarımada içerisinde farklı alanlarda düzenlenmektedir. Bu seçimin ardında, tarihi yerlerin uygun ve özgün kimliği ile kentin tarihsel özelliklerini vurgulayan sergi mekânları oluşturmaları yatmaktadır. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından düzenlenen Uluslararası İstanbul Bienallerinin her biri kendi içerisinde tarihleri, sanatçıları, Küratörü, mekânları ile farklı özelliklere ve kriterlere sahip olmuş bu nedenle Bienaller kendi içerisinde değerlendirilmiştir (Eroğlu, 2017: 3310).

2. 14. ve 15. İstanbul Bienallerinde Sergilenen Kolaj ve Asamblaj Eserlerinin Analizi

İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın, Bienal sergileri, uzunca bir süre tarihi yarımada içerisinde farklı alanlarda düzenlenmektedir. Bu seçimin ardında, tarihi yerlerin uygun ve özgün kimliği ile kentin tarihsel özelliklerini vurgulayan sergi mekânları oluşturmaları yatmaktadır. İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından düzenlenen Uluslararası İstanbul Bienallerinin her biri kendi içerisinde tarihleri, sanatçıları, küratörü, mekânları ile farklı özelliklere ve kriterlere sahip olmuş bu nedenle bienaller kendi içerisinde değerlendirilmiştir (Eroğlu, 2017: 3310).

14. Uluslararası İstanbul Bienali 5 Eylül- 1 Kasım 2015 tarihleri arasında, 'Tuzlu Su: Düşünce Biçimleri Üzerine Bir Teori' Başlığıyla Carolyn Christov-Bakargiev küratörlüğünde düzenlenmiştir. Avrupa ve Anadolu yakasında, müzelerin yanı sıra tekneler, oteller, eski bankalar, otoparklar, bahçeler, okullar, dükkânlar ve özel konutlar gibi kara ve su üzerinde otuz altı farklı mekâna yayılmıştır. 14. İstanbul Bienali'nde seksenin üzerinde katılımcının bin beşyüz'ün üzerinde eseri yer almıştır. İstanbul Bienali her yıl daha da fazla izleyiciye ulaşarak bu sene izleyici rekoru kıran 14. İstanbul Bienali, sergilerini 545.000 ziyaretçi gezmiştir (Sanal-1, 2019).

Sanatın dönüştürücü gücünü merkezine alan ve dönüşümlerin tam ortasında gücü deneyen bir sergi olmuştur. Sanatçıların dünyayı algılama farklılığı, gerçek ve gerçeküstü, bilinç ve bilinçaltı, şiirsel ve politik, form ve estetik arasındaki ilişki anlamlandırmaya çalışmıştır. Bienalde, atmışın üzerinde sanatçının yanı sıra aralarında denizbilimci, hikâye anlatıcısı, matematikçi ve nörobilimcilerin de bulunduğu katılımcılar, kolektif ve zamansız bir ortak düşünme deneyinde buluşmuşlardır (Örer, Akt: Bozdoğan, 2017: 3316).

15. Uluslararası İstanbul Bienali 16 Eylül – 11 Kasım 2017 tarihleri arasında Elmgreen & Dragset küratörlüğünde düzenlenmiştir. "İyi Bir Komşu" temasının içerdiği ev, mahalle, ortak yaşam alanları gibi konularını ele alarak ev kavramını farklı açılardan ele almıştır. Gündelik deneyimler yoluyla davranış rutinlerinin ve değerlerin oluştuğu bir alan olarak tanımlanan ev, aynı zamanda bir aidiyet, bir kök salmışlık, duygusunu ortaya çıkaran bir yerdir. Bu sergilerde, özel alanlarla ilişkilenen farklı yaşam tarzlarını ve içinde yaşayanlar olarak bizlerin evdeki alanları en iyi şekilde kullanma ve kişiselleştirme biçimlerimizi araştırılmıştır. Böylece, evin nasıl da farklı kimliklere dair ipuçları barındırabileceğini ve tarih boyunca kendini ifade etmenin bir aracı olarak nasıl işlev gördüğü incelenmiştir. Bienalde otuz iki ülkeden elli altı sanatçının ev, mahalle ve aidiyet kavramlarını tartışmaya açan işleri sergilenmiştir.

14. ve 15. İstanbul Bienallerine birçok Türk sanatçı ve yabancı sanatçı arasından kolaj ve asamblaj tekniği kullanan on eserin analizi yapılmıştır.

Elmas Deniz

Resim -4: Elmas Deniz, "Panoramanın Altında", 2012, TÜKT.

Kavramsal odaklı çalışmalarında farklı malzemelere başvuran asamblaj tekniğini kullanan sanatçı, tuvalin üst kısmında bir fotoğraf karesini alt kısmında ise kum, naylon çöp poşeti kullanarak malzemeleri dönüşüme uğratmayı başarmıştır. Bu eser "Tek Kişilik Yaşam Kalitesi" video çalışmasıyla beraber üretilmiş birlikte sergilenen ayrı bir çalışmadır. Eser video filmindeki diyalogun bittiği noktadan başlar. Günümüzdeki küresel atık sorununa değinen sanatçı, Boğaz'da yürüyüş yaparken kumun içinde doğal taşın çok insan yapımı malzeme olduğunu fark etmesinden yola çıkarak eserini üretmiştir. Kolaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (Sanal-2, 2019).

Lungiswa Gqunta

Resim-5: Lungiswa Gqunta, "Çimen" 2016, KT.

Sanatçı, eserlerini şişe ya da şilte gibi, bir evde bulunabilecek sıradan kişisel eşya ve nesnelerden yararlanarak gerçekleştirmektedir. Bu eserler mekânın tam ortasına yerleştirilmiş olup zeminde sergilenmiştir. Parça parça ahşap bir plaka üzerine yan yana şişe kapağı boyutunda delikler açmış ve bu deliklerin üzerine cam şişelerinin tabanı kırılarak yerleştirilmiştir. Dikdörtgen boyutundaki eserin boş bir yeri kalmayacak şekilde şişeleri yan yana monte etmiş ve kırılan bölgelerinden içerisine yeşil tonlarda boyaya benzer bir sıvı ile doldurmuştur. Sanatçı Ahşap bir plaka üzerine yerleştirdiği kırık şişelerden bir "çimenlik" oluşturur. Gqunta'nın yapıtlarındaki kullandığı bu şişeler, kapitalizm ve küreselleşmeyi anlatmanın yanı sıra, bir evi simgeleyen eşyalara ve gündelik metallere odaklandığı eserlerinde, toplumsal mühendislik uygulamalarını, aile bağlarını, çaresizlik ve utanç hallerini konu edinir. Asamblaj tekniğini kullanan sanatçı Modern yaşamın karmaşıklığını ve politik meselelerle ve çevre sorunlarıyla aktif olarak ilgilenmektedir. Sanatçı-

nın çalışması işlevsel kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 210).

Njideka Akunyili Crosby

Resim -6: Njideka Akunyili Crosby, "Beautiful ones", Sahir Uğur Eren Fotoğrafı,

2014, KT.

Sanatçının bu eserinde dikkat çeken ilk nokta seyirciye doğru bakan Nijeryalı genç kızdır. Bu bronz tenli genç kız resmin tam ortasında yer almakta kısa saçlı, gözlüklü, ayağında kırmızı ayakkabısı ile eserin odak noktasında yer almaktadır. Crosby Figürün portre, kol ve ayaklarını boya ile realist bir üslupta çalışırken üzerindeki tulumu benzer elbiseyi transfer yöntemi kullanarak, gazete ve dergi parçalarını yapıştırılmıştır. Eserde arka planda yer alan açık kompozisyonla betimlenen pencereye benzer bir çıkıntı vardır. Eserin sol tarafında ise parça parça orantılı bir biçimde kesilmiş gazete veya dergi görsellerine benzer kağıtlar yapıştırılarak kolaj tekniği kullanmıştır. Sol arka planda yer alan kâğıtlar neredeyse eserin genelini kaplarken sağ arka planda sadeliğe yer verilmiştir. Genelinde kahverengi ve açık pastel tonlarını tercih ederek estetik dengeyi başarılı bir biçimde sunmaktadır. Sanatçı bu eseriyle medyanın insanı nasıl etkilediğini yansıtmaktadır. Kolaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması anlatımcı kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir. Sanatçının konu seçimlerinde genellikle evdeki toplantılar, partilerin sonları, siyah ve kahverengi insanlar yer almaktadır (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 130).

Alejandro Almanza Pereda

Resim-7: Alejandro Almanza Pereda, "Boşluk Korkusu", Sahir Uğur Eren Fotoğrafi, 2010, DÜKT.

Eser duvar üzerine karışık teknik ile yapılmıştır. Eserde ilk dikkat çeken nokta tuvalin neredeyse yarısını kaplayan betondur. Bu beton, tuval üzerine kalın bir kalıp şeklinde dökülmüştür. Kompozisyonun çevresinde tuval, beton ve duvarı bütünleştiren akıtma tekniği kullanmıştır. Bu büyük blok la duvar arasında kalan tablo ise sanatçısı belli olmayan bir kenara atılmış klasik bir üslup ile yapılan manzara resmi yer alır. Sanatçı 15. İstanbul Bienali için topladığı eski tabloları Türkiye’de arayıp bulmuştur.

Fotoğraf ve heykelleriyle tanınan sanatçının 2010’dan bu yana ürettiği "Boşluk Korkusu" serisinin devamı olan asamblaj tekniği ile üretilen eserler, beton gibi bir inşaat malzemesini dış alan manzaralarıyla karşı karşıya getirerek insan eliyle gerçekleştirilen inşaatlardaki boşluk doldurma süreçlerine ve betonlaşan şehirlerin doğayı yok ettiğine dikkat çekmektedir. Alejandro Almanza Pereda, tabloların müzelerde sergilenebilmek için duvarlara ihtiyaçları olduğunu düşünmekte tabloların duvarlara gereksinim duyacağına, duvarın tablolara gereksinim duymasını istemiş ve böylece duvarı tabloya dâhil etmiştir. Asamblaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel ve anlatımcı kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 134).

Gözde İlkin

Resim-8: Gözde İlkin, "Devrik Ev", Sahir Uğur Eren Fotoğrafi, 2017, KÜKT.

1981, Kütahya doğumlu sanatçı, 15. İstanbul Bienali ne 2017 yılında ürettiği "Devrik Ev" serisi olan eserleriyle katılmıştır. Eser Kumaş Üzerine el dikişi ve boya ile yapılmıştır. Eserde ilk dikkat çeken nokta tam ortada seyirciye poz veren dört figürün yan yana duruşu bir fotoğraf karesini andırmaktadır. Kırmızı siyah ve sarı renklerin hakim olduğu çalışmada dikkat çeken diğer unsurda dikişlerin ipliklerinin görünür sekide uygulanmasıdır.

Evde farklı amaçlar için kullanılan örtüler, çeyizlik çarşaflar, perdeler gibi malzemelerin dikişini annesi ve anneannesinin yardımları ile öğrenen sanatçı, kesme, sökme, delik açma, aplike ve bağlama gibi teknikler kullanarak malzemeleri estetik değer çerçevesinde dönüşüme uğratmayı başarmıştır. Kolaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel ve anlatımcı kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir. (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 214).

Victor Leguy

Resim-9: Victor Leguy, "Görünmez sınırlar için yapılar", Sahir Uğur Eren Fotoğrafi, 2016, KM.

Victor Leguy, 2016 yılında Brezilya da başlamış olduğu İstanbul'da ise ikinci kısmını devam ettirdiği serisindeki kompozisyon iki bölümden oluşmaktadır. Bir dikdörtgen boş çerçeve içerisinde alt kısmında siyah beyaz renkte baş kısımları görülmeyen insan fotoğrafları yapıştırılmıştır. Tam üstünde ise beyaz zemin ve beyaz renkte yuvarlak bir daire yer almaktadır. Çerçevenin yanında ise çekmece biçiminde dışarıya doğru bir kutu bulunmaktadır ve üzerinde yazılar bulunur. Leguy bu malzemeleri insanlarla ilkel değiş tokuş yöntemiyle alarak eserlerini gerçekleştirmektedir. Brezilya'da göç eden ailelerin, kişisel eşyalarını, yani gerçek hikâyeleri gözler önüne sermektedir. Sanatçı fotoğrafların üst kısmını duvarın beyazlığından ve ufuk çizgisi belirleyerek resimdeki figürlerin yüzlerini boyayarak tarihi anlatan vücutları sergilemektedir. Brezilya, İtalya, Fransa, İspanya, Finlandiya, ABD, Arjantin, Uruguay, Çin, Türkiye, Almanya, İsviçre gibi ülkelerde birçok sergilere katılmıştır. Asamblaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (Sanatçı ile mail yoluyla iletişim).

Yonamine

Resim-10:Yonamine, "Siyaha Geri Gitmek", Sahir Uğur Eren Fotoğrafı, 2015, DÜKT.

Sanatçı eserinde bütün bir duvar üzerine afiş kâğıtlar yapıştırmıştır. Afişlerin tam ortasına tuval üzerine Kolaj tekniği uygulanmıştır. Yonamine'in yoğun bir şekilde yaptığı bu katmanlı Kolajları, Afrika ve Avrupa kentlerinde tanıklık ettiği kültürel etkileşim, toplumsal farklılaşma ve kentsel dönüşüm olgularından yola çıkmıştır. Bu Kolajlar, doğrudan sokaktan ve kent alanlarından alınmış yerel imgelerden oluşmuştur. Sanatçı duvar yazıları, dövme sanatı, sokak sanatı, tutkalla yapıştırma tekniği, markaların kendine özgü yazı stilleri, amblemleri ve sokak afişlerinden birçok öge barındırmaktadır. Kolaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması anlatımcı ve işlevsel kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 376).

Henrik Olesen

Resim-11: Henrik Olesen, "Kablolar, Anahtarlar, Gözlükler, Işıklar", Sahir Uğur Eren Fotoğrafı, 2017.

Henrik Olesen'in yapıtları, siyah bir dikdörtgen zeminin tam ortasına yerleştirilmiş ve odak noktası haline gelen florasin ışık ve altından sarkan bir kablo eseri ikiye bölmektedir. Çalışmanın sağ üst bölümünde siyah zemin üzerine yapıştırılmış gözlük fotoğrafları yer almaktadır. Alt bölümde ise plastik poşete benzer malzeme yerleştirilmiştir. Eserin sol bölümünde yedi adet yan yana sıralanmış fotoğraflar yer alır. İstanbul Bienali için ürettiği asamblaj ve Kolajlar serisi "pis komşu" figürüne ya da mahallenin nasıl da bir dikizcilik, güvensizlik ve tekinsizlik alanı haline gelebileceğine odaklanmıştır. Olesen'in eseri, tüm bu objeleri kullanarak, bize her daim 'gözetim altında olma' tehlikemizi hatırlatmaktadır. Asamblaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 276).

Latifa Echakhch

Resim-12: Latifa Echakhch, "Silinen Kalabalık", Sahir Uğur Eren Fotoğrafı, DÜF, 2017, KT.

1974, Fas doğumlu sanatçı, 15. İstanbul Bienali ne 2017 yılında ürettiği "Silinen Kalabalık" isimli olan eseriyle katılmıştır. Eser Duvar üzerine fresk yöntemiyle yapılmıştır.

Sanatçının bu eserinde dikkat çeken ilk nokta karşılıklı duvarlar üzerindeki alçıların rastlantısal bir şekilde sıyrılıp ve yan yana duran belirli noktalara resmedilen figürlerdir. Latifa Echakhch, "Silinen Kalabalık" (Resim-12) başlıklı duvar enstalasyonu ile Arap Baharı'ndan etkilenerek, İstanbul Modern'in bir köşesini adeta Tahrir Meydanı'na çevirmiştir. Arap Baharıyla başlayan demokratikleşme hareketinin, komşu ülkelere öncü olması ve yayılma halini yıkık duvarlara resmetmiştir. Duvarlarda gördüklerimiz, sanki "ötesi" ya da "ardı" yokmuş gibi görünen bu freskler umudunu kaybetmiş insanları yansıtmakta-

dır. Asamblaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel ve anlatımcı kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 182).

Monica Bonvicini

Resim-13: Monica Bonvicini, "Bayıltılmış", Sahir Uğur Eren Fotoğrafi, 2017, KT.

Monica Bonvicini yapıtlarında cinselliğe atıfta bulunan ve bunu her daim ince bir mizahla sunan sanatçı, İstanbul'dan satın alınan beş yüz meşin kemerden gerçekleştirdiği MDF küp üzerine koyun derisinden yapılan kemerleri estetik bir düzen içinde birbirine paralel bir biçimde yerleştirmiştir. Sanatçı eserlerini Küçük Mustafa Paşa Hamamında eskiden erkeklere ayrılmış olan bölümde sergilemiştir. Hamamın bitişik arka mekânında yer alan, floresan ışığını kullanan bu yapıtlar hem izleyiciyi hem de merkezde duran, deri kemerlerden yapılmış olan "Bayıltılmış" (Resim-13) başlıklı heykeli mekânı aydınlatmaktadır. Asamblaj tekniği kullanılan sanatçının çalışması işlevsel kuram çerçevesinde değerlendirilmiştir (15. İstanbul Bienal Kataloğu, 2017: 158).

SONUÇ

Tarih boyunca var olan resimsel anlayışın değişmesine sebep olan kolaj ve asamblaj teknikleri, resim sanatına girmesiyle, resmin klasik yöntemlerini tamamen ortadan kaldırmadan hazır nesne kullanımı ile teknoloji destekli gelişmelerle birlikte sanata yepyeni kapılar açmıştır. Kolaj ve asamblaj çalışmalarına dünyanın çeşitli sanat merkezlerinde gerçekleştirilen bienaller de sıkça karşılaşılmaktadır.

Dünya çapında gerçekleştirilen ve ayrıca İstanbul da Uluslararası İstanbul Bienali kapsamında yer alan bazı sanatçılar kolaj ve asamblaj tekniği kullanarak eserlerini gerçekleştirmişlerdir. Uluslararası sanat dünyasında varlık göstermek amacı ile başlatılan Bienal etkinlikleri tarihi mekânlara yerleştirilen sanatçıların eserleri ile daha çok öne çıkmaktadır. İstanbul Bienalleri Türk kültür sanat ortamına yeni kavramlar getirmiş ve bunların tartışılmasına olanak vermiştir. Ayrıca Türk sanatçıların tanıtılıp uluslararası Bienallere, sergilere davet edilmesini sağlamakta, genç sanatçıların da dünyadaki sanatsal gelişimleri takip etmesinde etkili olmaktadır.

14. ve 15. İstanbul Bienalleri'ndeki sanatçıların ele aldığı temalar çerçevesinde kolaj ve asamblaj teknikleri ile uygulama yapan sanatçıların kavramsal, enstalasyon ve soyut çalışmalarda yaptıklarını görülmektedir. Çalışmaları incelenen sanatçıların çoğunun klasik boyama yöntemlerinden ayrılıp daha çok kâğıtlar, tahtalar, cam şişeler, kumaşlar vb. çeşitli malzemelere yönelerek kolaj ve asamblaj tekniklerini eserlerinde kullanmış oldukları dikkat çekmektedir. 14. ve 15. İstanbul Bienallerindeki kolaj ve asamblaj teknikleri ile eserlerini üreten sanatçılar gündelik eşyalardan yararlanmışlardır. Sanatçıların konu seçimleri genellikle göç sorunları, aile kavramları, komşuluk ilişkileri, betonlaşma, politik ve günümüzdeki küresel atık sorunları gibi konular ele alınmıştır. İstanbul Bienali'ndeki

sanatçıların ele aldığı konular tüm dünyanın sıkıntı, heyecan, sevinç ve kaygı duyduğu ortak konular olduğu dikkat çekmektedir.

KAYNAKLAR

14. İstanbul Bienali Kataloğu, (2015), Tuzlu Su (1.Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
15. İstanbul Bienali Kataloğu, (2017), İyi Bir Komşu (1.Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Erdoğan, Ferah Nur, (2007), İlköğretim Okullarında (6., 7. ve 8., Sınıflarda) Kolaj Tekniğinin Eğitime Katkısı. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Eroğlu, Nazmi, (2015), Çağdaş Sanat Etkinlikleri ve Türkiye Turizmi Bağlamında 13. İstanbul Bienali İncelemesi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın
- Güneş, Nurhayat, (2013), Resim Sanatında Kolaj, Asamblaj Ve Türk Resmine Yansımaları. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- Öztürk, Suzan, (2011), Resimsel Öge Olarak Parçalılık, Biçim ve Kolaj. Yüksek Lisans Tezi. Resim Ana sanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Z, Rona, (2008), Kolaj Tekniği, Eczacıbaşı sanat Ansiklopedisi, II. Cilt, 890. Yem Yayın, İstanbul

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

- Sanal, 1. (2019), <http://14b.iksv.org/works.asp?id=65>, Erişim Tarihi: 12.05.2019.
- Sanal, 2. (2019), <http://14b.iksv.org/works.asp?id=65>, Erişim Tarihi: 21.10.2019.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Resim-1.**<https://www.wikiart.org/en/kurt-schwitters/difficult-1943>, Erişim Tarihi: 25.01.2018
- Resim-2.**<https://zhrblc.wordpress.com/2013/05/09/yeni-bir-bicimkubizm/>, Erişim Tarihi: 22.02.2018
- Resim-3.**<https://www.pablopicasso.org/guitar.jsp>, Erişim Tarihi: 23.02.2018
- Resim-4.**<http://acikradyo.com.tr/su-hakki/para-yoksa-su-yok-tuketime-indirgenmis-insan-doga-iliskisi>, Erişim Tarihi: 30.06.2019
- Resim-5.**<https://kulturlimited.com/2017/10/05/elmgreen-dragsetin-istanbul-bienali-gelecek-kuratorler-icin-bir-model/>, Erişim Tarihi: 30.06.2019
- Resim-6.**<https://www.npg.org.uk/whatson/display/2018/njideka-akunyili-crosby>, Erişim Tarihi: 30.06.2019
- Resim-7.**https://cdn2.themaggar.net/wp-content/uploads/2017/09/PYZ_1915-2.jpg, Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim-8.<https://blog.peramuzesi.org.tr/sergiler/hafiza-ve-simdi-kumaslarda-gozde-ilkin/>,
Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim-9.http://15b.iksv.org/img/participants/Victor_Leguy_tr.jpg, Erişim Tarihi:
30.06.2019

Resim-10.http://15b.iksv.org/img/participants/Yonamine_tr.jpg, Erişim Tarihi:
30.06.2019

Resim11.https://xoxodigital.com/content/post/11610/a/iksv_15b_sahirugureren_388-medium.jpg, Erişim Tarihi: 30.06.2019

Resim-12.http://15b.iksv.org/img/participants/Latifa_Echakhch_tr.jpg, Erişim Tarihi:
30.06.2019

Resim-13.https://bienal.iksv.org/i/content/4107_1_15-istanbul-bienali-6.jpg, Erişim Tarihi:
30.06.2019